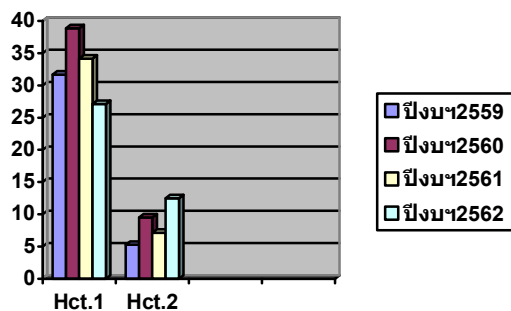

1. **ชื่อผลงาน/โครงการพัฒนา :** การพัฒนาแนวทางการแก้ไขหญิงตั้งครรภ์ที่ชดจากการขาดธาตุเหล็ก
  2. **คำสำคัญ :** โรคโลหิตจางจากการขาดธาตุเหล็ก, การพยาบาลภาวะชด
  3. **สรุปผลงานโดยย่อ :** ทีมดูแลก่อนคลอด ได้พัฒนาวิธีการพยาบาลหญิงตั้งครรภ์ เพื่อลดการเกิดภาวะชดจากการขาดธาตุเหล็ก โดย ส่งเสริมให้มีการให้วิตามินเสริมธาตุเหล็กตาม โครงการ “มหัศจรรย์ 1,000 วันแรกขงชีวิต และทำงานบูรณาการร่วมกันกับทีมสหสาขาวิชาชีพ โรงพยาบาลมะขาม ร่วมกับถ่ายทอดแนวทางการดูแลจากคณะทำงานอนามัยแม่และเด็กระดับจังหวัด ให้กับเครือข่ายรพ.สต.ผู้รับผิดชอบงานอนามัยแม่และเด็ก
  4. **ชื่อและที่อยู่ขององค์กร :** กลุ่มงานบริการด้านปฐมภูมิและองค์รวม โรงพยาบาลมะขาม จ.จันทบุรี
  5. **สมาชิกทีม :** นางสาวสุมิตรา เนียมกัน พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ และทีมANC
  6. **เป้าหมาย :** เพื่อลดการเกิดอุบัติเหตุที่เป็นอันตรายในมารดา และทารกหลังคลอด
  7. **ปัญหาและสาเหตุโดยย่อ :** ภาวะโลหิตจางในสตรีตั้งครรภ์เป็นปัญหาทางสูติกรรม และสาธารณสุขทั่วโลก สำหรับประเทศไทยจากรายงานของสำนักส่งเสริมสุขภาพ พบว่า สถานการณ์ภาวะโลหิตจางในกลุ่มสตรีตั้งครรภ์เพิ่มมากขึ้นจากร้อยละ 16.4 ในปี 2559 เป็นร้อยละ 39 ในปี 2561 ภาวะโลหิตจางในสตรีตั้งครรภ์สามารถส่งผลเสียต่อทั้งมารดา และทารกได้ ทำให้เพิ่มอัตราการเจ็บป่วย และอัตราตายของมารดาจากการติดเชื้อ ตกเลือดและภาวะหัวใจล้มเหลว และอาจมีความสัมพันธ์กับการแท้งบุตร การคลอดก่อนกำหนด ทารกแรกเกิดน้ำหนักน้อย และเพิ่มอัตราตายปริกำเนิดได้ โรงพยาบาลมะขาม มีสตรีตั้งครรภ์รายใหม่ที่มาฝากครรภ์ปีละประมาณ 300-400 ราย พบหญิงตั้งครรภ์รายใหม่ที่มีภาวะชดจากการขาดธาตุเหล็กปีงบประมาณ 2560-2562 ร้อยละ 16.75, 18.87 และ 30.21 ตามลำดับ (เป้าหมายไม่เกินร้อยละ 10) เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนางานอนามัยแม่และเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อเป็นข้อมูลในการส่งเสริมสุขภาพการดูแลสตรีตั้งครรภ์ให้มีภาวะสุขภาพดีนำไปสู่เป้าหมาย “ลูกเกิดรอด แม่ปลอดภัย”
  8. **การเปลี่ยนแปลง :** ทีมให้การดูแลก่อนคลอดได้ปรับปรุงวิธีการดูแลหญิงตั้งครรภ์ที่มีผลตรวจค่าความเข้มข้นเลือดครั้งแรกน้อยกว่า 33% และผลตรวจฮีโมโกลบินต่ำกว่า 11 กรัม/เดซิลิตร ดังนี้
    - แจก และแจกแนวทางการดูแลหญิงตั้งครรภ์ที่มีผลตรวจผิดปกติ สำหรับแผนกชั้นสูติ ผู้ป่วยนอก ห้องคลอด โภชนากร และเภสัชกรรม เพื่อปฏิบัติเป็นแนวทางเดียวกัน
    - ชักประวัติ และตรวจร่างกายเพิ่มเติม และสั่งยา FERRUS FUMOLATE 1*2 เมื่อพบค่าความเข้มข้นเลือด น้อยกว่า 33% และค่าฮีโมโกลบินน้อยกว่า 11 กรัม/เดซิลิตร โดยเริ่มยาทันที
-

- แจ้งหญิงตั้งครรภ์ที่มีผลตรวจผิดปกติ เกี่ยวกับแนวทางการดูแลก่อนคลอด ขณะรอคลอด และหลังคลอด ลงบันทึกผลตรวจเลือดในสมุดบันทึกสุขภาพแม่และเด็ก
- ให้ความรู้เรื่องภาวะโลหิตจางจากการขาดธาตุเหล็ก การแก้ไขเมื่อมีภาวะโลหิตจางจากการขาดธาตุเหล็กโดยการรับประทานอาหาร และการใช้ยาเสริมธาตุเหล็ก โดย โภชนากร และเภสัชกร พยาบาล ประจำคลินิกฝากครรภ์
- ติดตามผลเลือด และผลลัพธ์สุขภาพ โดยส่งเจาะเลือดแผนกชั้นสูตร ประเมินผลภายหลังคลอด ก็นข้อมูลให้กับทีมสหสาขาวิชาชีพ

9. การวัดผลและผลของการเปลี่ยนแปลง :

แผนภูมิแท่ง: แสดงภาวะโลหิตจางจากการขาดธาตุเหล็กในหญิงตั้งครรภ์ไทย โรงพยาบาลมะขาม
ปีงบประมาณ 2559-2562

จากผลการพัฒนาแนวทางการดูแลเพื่อลดการเกิดภาวะซีดจากการขาดธาตุเหล็ก พบว่า สามารถปฏิบัติตามแนวทางการดูแลหญิงตั้งครรภ์ และทารก เพื่อป้องกัน และรวดเร็ว ดังนี้

ก่อนการพัฒนา	หลังการพัฒนา
แผนกชั้นสูตร -ตรวจCBC ผลHct.,Hb. ลงผลในHos-XP	- ตรวจCBC. ลงผลตรวจ Hct., Hb. แจ้งผลตรวจในHos-XP
แผนกฝากครรภ์/แพทย์ -ลงผลตรวจในLAB ANC1, แจ้งผลหญิงตั้งครรภ์	- ชักประวัติ ตรวจร่างกาย เพื่อหาสาเหตุภาวะซีดจากการขาดธาตุเหล็ก - แยกหญิงตั้งครรภ์ที่มีผลตรวจความเข้มข้นเลือด และผลHb. ผิดปกติจากภาวะซีดจากสาเหตุอื่นๆ - แจ้งผลภาวะโลหิตจางจากการขาดธาตุเหล็ก

	<ul style="list-style-type: none"> - เริ่มยาTriferdine 1*1OD.และFF 1*2 pc.ทันที - จัดกิจกรรมกลุ่มให้ความรู้เรื่องภาวะโลหิตจางจากการขาดธาตุเหล็ก - ติดตามประเมินผล CBC ภายหลังได้รับยานาน 4 สัปดาห์
--	---

ก่อนการพัฒนา	หลังการพัฒนา
แผนกห้องคลอด -ดูแลเจาะHct. ก่อนคลอด -ให้ยาTriferdine 1*1 OD ภายหลังคลอด จนถึงจำหน่าย -ประเมินการสูญเสียเลือด	<ul style="list-style-type: none"> - ประเมินภาวะซีดจากผลเลือด ANC1 และ ANC2 - เจาะHct. ก่อนคลอด - ทำหัตถการพิเศษเพื่อลดระยะที่ 3 ของการคลอด ประเมินการสูญเสียเลือด - ให้ยา Triferdine 1*1 OD
แผนกเภสัชกรรม - จ่ายยา Triferdine 1*1 OD ตลอดการตั้งครรภ์	<ul style="list-style-type: none"> - จ่ายยา Triferdine 1*1 OD ตลอดการตั้งครรภ์ ร่วมกับประเมินเรื่องการรับประทานยาของหญิงตั้งครรภ์ทุกครั้ง - เพิ่มยา FF 1*2 pc.จนกระทั่งหญิงตั้งครรภ์มาคลอด พร้อมกับประเมินการรับประทานยาทุกครั้ง
แผนกหลังคลอดมารดา และทารก -จ่ายยาTriferdine 1*1 OD ภายหลังจำหน่าย	มารดา <ul style="list-style-type: none"> - ตรวจร่างกาย เจาะเลือด เพื่อประเมินภาวะซีดจากการขาดธาตุเหล็ก - ติดตามภาวะซีดเมื่อมาตรวจหลังคลอด - แนะนำเรื่องการรับประทานยาเสริมธาตุเหล็กสม่ำเสมอ ทารก <ul style="list-style-type: none"> - ประเมินน้ำหนักของทารกหลังคลอด

แผนกโภชนาการ	<ul style="list-style-type: none"> - ให้ข้อมูลเกี่ยวกับโภชนาการที่เหมาะสมในหญิงตั้งครรภ์ โดยจัดกิจกรรมกลุ่มร่วมกันกับพยาบาลแผนกฝากครรภ์ - ประเมินการรับประทานอาหารของหญิงตั้งครรภ์ภายหลังให้ข้อมูลเกี่ยวกับโภชนาการ
--------------	---

จากตารางข้างต้น การส่งเสริมให้หญิงตั้งครรภ์ได้รับธาตุเหล็กอย่างเพียงพอ และแก้ไขสาเหตุของการเสียเลือดเรื้อรัง อีกทั้งสร้างความตระหนัก การมีพฤติกรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีพที่เหมาะสม ส่งผลให้ลดอันตรายต่อมารดา และทารกในครรภ์ เช่น การคลอดก่อนกำหนด ทารกน้ำหนักน้อยแรกเกิด การรักษาโดยทั่วไป คือ การให้ยาเม็ดเสริมธาตุเหล็ก การรับประทานอาหารที่มีธาตุเหล็กให้เพียงพอ ช่วยกำจัดสาเหตุที่ทำให้เกิดภาวะโลหิตจางได้ ทั้งนี้โดยอาศัยความร่วมมือของหญิงตั้งครรภ์ และทีมงานในการจัดการเกี่ยวกับปัญหาสุขภาพของหญิงตั้งครรภ์ เพื่อนำไปสู่เป้าหมาย “ลูกเกิดรอด แม่ปลอดภัย”

10. บทเรียนที่ได้รับ : จากการพัฒนาแนวทางการแก้ไขหญิงตั้งครรภ์ที่ซีดจากการขาดธาตุเหล็ก พบว่า เมื่อหญิงตั้งครรภ์ได้รับรู้เกี่ยวกับผลกระทบที่จะเกิดขึ้นตามมากับทารกในครรภ์ หญิงตั้งครรภ์จะให้ความร่วมมือในการดูแลตนเอง เพื่อลดการเกิดภาวะแทรกซ้อนตามมา การมีส่วนร่วมของครอบครัวช่วยให้หญิงตั้งครรภ์ปฏิบัติตนเองขณะตั้งครรภ์ได้ถูกต้อง การปฏิบัติตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้เฉพาะด้านช่วยให้ผู้รับบริการเกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมตามมา พร้อมกับผลลัพธ์สุขภาพที่ดีของหญิงตั้งครรภ์และทารก

11. การติดต่อกับทีมงาน : นางสาวสุมิตรา เนียมกัน กลุ่มงานบริการด้านปฐมภูมิ และองค์กรร่วม โรงพยาบาลมะขาม จังหวัด จันทบุรี Tel. 085-6508360 e-mail sumitra@pnc.ac.th